ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lietas Nr. A420337315
Lietas arhīva Nr. AA43-0365-17/4

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2017.gada 27.februārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente R.Paegle,
tiesneses I.Kaļiņina un M.Osmane

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. C/ pieteikuma par Valmieras cietuma administrācijas faktiskās rīcības (plānveida stomatoloģisko pakalpojumu nenodrošināšana par valsts budžeta līdzekļiem) atzīšanu par prettiesisku, kā arī par morālā kaitējuma, personiskā kaitējuma un mantisko zaudējumu atlīdzinājumu, sakarā ar /pers. C/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 11.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs 2015.gada 8.jūnijā vērsās Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde) ar apstrīdēšanas iesniegumu, sūdzoties par to, ka Valmieras cietuma administrācija 2015.gada 25. un 26.jūnijā nenodrošināja viņam stomatoloģiskos pakalpojumus par valsts budžeta līdzekļiem. Pieteicējs lūdza atzīt minēto Valmieras cietuma administrācijas rīcību par prettiesisku, kā arī atlīdzināt viņam nodarīto personisko un morālo kaitējumu, kā arī mantiskos zaudējumus.

[2] Pārvalde ar 2015.gada 13.augusta lēmumu Nr.1/8-M/3021 (turpmāk – Lēmums) atzina par tiesisku apstrīdēto Valmieras cietuma administrācijas 2015.gada 25. un 26.jūnija faktisko rīcību, kā arī noraidīja pieteicēja lūgumu atlīdzināt personisko un morālo kaitējumu.

Pārvalde Lēmuma pamatojumā ir norādījusi šādus apstākļus.

[2.1] Pieteicējs 2015.gada 25.jūnijā vērsās ar iesniegumu Valmieras cietuma Medicīnas daļā, lūdzot izsaukt viņu pie ārstniecības personas.

Pamatojoties uz minēto iesniegumu, 2015.gada 25.jūnijā pieteicēju pieņēma Valmieras cietuma Medicīnas daļas ārsta palīgs. Apskates laikā pieteicējs ir sūdzējies par to, ka nolauzts zoba plombas gabaliņš, taču uz sāpēm nav norādījis. Valmieras cietuma Medicīnas daļas ārsta palīgs pēc pieteicēja apskates secinājis, ka pieteicēja mutes dobuma higiēna ir apmierinoša, mutes dobuma iekaisuma pazīmju nav. Pieteicējam izskaidrota kārtība, kādā tiek sniegti stomatoloģiskie pakalpojumi par valsts budžeta līdzekļiem atbilstoši Ministru kabineta 2015.gada 2.jūnija noteikumu Nr.276 „Apcietināto un notiesāto personu veselības aprūpes īstenošanas kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr.276) normām. Valmieras cietuma Medicīnas daļas ārstniecības persona noteica pieteicējam stomatologa konsultāciju 2015.gada 26.jūnijā.

[2.2] 2015.gada 26.jūnijā pieteicēja apskati un konsultāciju veicis Valmieras cietuma Medicīnas daļas ārsts stomatologs. Pēc pieteicēja apskates ārsts ir secinājis, ka mutes dobuma iekaisums nav konstatējams, stāvoklis nav akūts. Pieteicējs par sāpēm nav sūdzējies, kā arī nav lūdzis izrakstīt pretsāpju medikamentus. Ārsts rekomendējis pieteicējam turpmāku zobu ārstēšanu veikt par saviem personīgajiem līdzekļiem saskaņā ar Noteikumu Nr.276 normās noteikto.

[2.3] 2015.gada 29.jūnijā pieteicējs vērsās ar iesniegumu pie Valmieras cietuma administrācijas, lūdzot nodrošināt viņam stomatoloģiskos pakalpojumus par valsts budžeta līdzekļiem.

2015.gada 6.jūlijā sniegtajā rakstveida atbildē Valmieras cietuma administrācija pieteicēja lūgumu noraidīja, izskaidrojot pieteicējam normatīvo aktu prasības.

[2.4] Pārvalde konstatēja, ka laika periodā no 2015.gada 15.jūnija līdz 20.jūlijam pieteicēja personīgā konta apgrozījums bija 68,27 *euro*, taču pieteicējs savus naudas līdzekļus pārsvarā ir tērējis cietuma veikalā, kā arī citām vajadzībām, nevis zobu labošanai. Pārvalde secināja, ka veselība nav pieteicēja prioritāte.

[2.5] Pārvalde atzina, ka izskatāmajā gadījumā pieteicējam nav konstatēti simptomi, kas norādītu uz nepieciešamību sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību, pieteicējs arī nav lūdzis izrakstīt viņam pretsāpju medikamentus. Zoba plombas izkritušās daļas atjaunošana nav neatliekamā medicīniskā palīdzība. Normatīvajos aktos noteiktā kārtība, kādā var saņemt plānveida stomatoloģisko palīdzību, pieteicējam izskaidrota vairākkārt.

Pārvalde atsaucas uz Ārstniecības likuma 16.pantu un Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 22.panta pirmo daļu, kā arī uz Noteikumu Nr.276 2.1. un 2.2.apakšpunktu, 4., 32. un 33.punktu.

Ņemot vērā minēto, Pārvalde secināja, ka apstrīdētā Valmieras cietuma administrācijas rīcība ir tiesiska, tāpēc

nepastāv tiesisks pamats pieteicēja prasītā atlīdzinājuma piešķiršanai.

[3] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumu par Valmieras cietuma administrācijas faktiskās rīcības (plānveida stomatoloģisko pakalpojumu nenodrošināšana par valsts budžeta līdzekļiem 2015.gada 25. un 26.jūnijā) atzīšanu par prettiesisku, kā arī par morālā kaitējuma, personiskā kaitējuma un mantisko zaudējumu atlīdzinājumu. Pieteicējs uzskata, ka Valmieras cietuma administrācijas faktiskā rīcība bija prettiesiska, jo 2015.gada 25. un 26.jūnijā viņam netika sniegti nepieciešamie stomatoloģiskie pakalpojumi par valsts budžeta līdzekļiem.

[4] Rakstveida paskaidrojumā Pārvalde pieteikumu neatzīst, bet uztur Lēmumā ietverto pamatojumu.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 11.marta spriedumu pieteikums noraidīts, pamatojoties uz turpmāk minētajiem motīviem.

[5.1] Tiesa atsaucās uz Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 111.pantu un Satversmes tiesas sniegto minētās tiesību normas interpretāciju (*sk. Satversmes tiesas 2002.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr.2002-04-03 secinājumu daļas 1.punktu un 2004.gada 23.aprīļa sprieduma lietā Nr.2003-15-0106 6.punktu*).

Augstākā tiesa ir atzinusi, ka ieslodzījumā esošajām personām jābūt nodrošinātam noteiktam cilvēktiesību minimumam, kas personai nevar tikt atņemts, lai nepārkāptu personas tiesības uz cilvēcīgu izturēšanos (*sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 23.maija lēmuma lietā Nr.SKA-300/2006 10.punktu*). Citiem vārdiem sakot, tiklīdz ieslodzījumā esošajai personai tiek atņemts tai piemītošo tiesību minimums, uzskatāms, ka cilvēktiesību aizskārums ir būtisks (*sk. turpat lēmuma 7.punktu*). Tādējādi medicīniskās palīdzības nenodrošināšana ieslodzītajai personai ir vērtējama kā būtisks Satversmes 95.pantā un 111.pantā paredzēto cilvēktiesību aizskārums.

[5.2] Tiesa atsaucās uz Latvijas Sodu izpildes kodeksa (turpmāk – Kodekss) 78.panta pirmajā un otrajā daļā noteikto, Ārstniecības likuma 16.pantu un Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 22.panta pirmo daļu, kā arī uz Noteikumu Nr.276 2.1., 2.2.apakšpunktu un 4.punktu.

Tiesa atzina, ka no minētajām normām izriet ieslodzītās personas tiesības saņemt bez maksas neatliekamo stomatoloģisko palīdzību, taču nav tiesību bez maksas saņemt plānveida stomatoloģisko palīdzību, kā arī citus veselības aprūpes pakalpojumus ārpus ieslodzījuma vietas esošajās ārstniecības iestādēs, ja tie netiek apmaksāti no valsts budžeta.

[5.3] Atsaucoties uz Ārstniecības likuma 1.panta 10.punktu, tiesa norādīja, ka neatliekamā medicīniskā palīdzība ir palīdzība, ko cietušajiem (saslimušajiem) dzīvībai vai veselībai bīstamā kritiskā stāvoklī sniedz šādiem gadījumiem īpaši sagatavotas (apmācītas, ekipētas) personas ar atbilstošu kvalifikāciju medicīnā, kurām saskaņā ar šo kvalifikāciju ir juridiska atbildība par savu darbību vai bezdarbību un tās sekām.

Akūta veselības aprūpe ir saprotama kā palīdzība pēkšņas saslimšanas gadījumā, kas spēcīgi izpaužas un strauji progresē. Savukārt plānveida veselības aprūpe ir palīdzība, kuras sniegšana un saņemšana ir plānota – tiek saņemts nosūtījums no ārstējošā ārsta, veikts pieraksts ārstniecības iestādē u.tml.

No lietas materiāliem tiesa konstatēja, ka pieteicējs 2015.gada 25.jūnijā ir vērsies pie Valmieras cietuma Medicīnas daļas ārsta palīga. Apskates laikā pieteicējs cita starp ir norādījis, ka viņš esot „nolauzis plombas gabaliņu", taču uz sāpēm pieteicējs nav norādījis. Ārsta palīgs pēc pieteicēja mutes dobuma apskates ir secinājis, ka pieteicēja mutes dobuma higiēna ir apmierinoša, mutes dobuma iekaisuma pazīmju nav. Pieteicējam tika izskaidrota kārtība, kādā tiek sniegti stomatoloģiskie pakalpojumi par valsts budžeta līdzekļiem, kā to paredz Noteikumi Nr.276. Valmieras cietuma Medicīnas daļas ārsta palīgs noteica pieteicējam stomatologa konsultāciju uz 2015.gada 26.jūniju.

Saskaņā ar Valmieras cietuma administrācijas sniegto informāciju 2015.gada 26.jūnijā pieteicēju ir konsultējis stomatologs. Apskates laikā pieteicējs nav norādījis uz sāpēm, savukārt stomatologs pieteicēja mutes dobuma iekaisuma pazīmes nav konstatējis, bet ir secinājis, ka stāvoklis nav akūts. Pieteicējs nav lūdzis izrakstīt pretsāpju medikamentus.

Stomatologs ir ieteicis pieteicējam turpmāku zobu ārstēšanu veikt par saviem finanšu līdzekļiem saskaņā ar Noteikumu Nr.276 normās noteikto.

Tiesa secināja, ka Valmieras cietuma Medicīnas daļas darbiniekiem nebija objektīva pamata uzskatīt, ka pieteicējam būtu nepieciešama neatliekamā stomatoloģiskā palīdzība. Līdz ar to Valmieras cietuma Medicīnas daļas darbinieki pamatoti ieteica pieteicējam turpmāku zobu ārstēšanu veikt par saviem finanšu līdzekļiem saskaņā ar Noteikumu Nr.276 prasībām. Tiesību normas neparedz pieteicēja prasītā pakalpojuma (plānveida stomatoloģiskās palīdzības) nodrošināšanu par valsts budžeta līdzekļiem.

[5.4] Ministru kabineta 2013.gada 17.decembra noteikumi Nr.1529 „Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr.1529) cita starp reglamentē veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtību, to ārstniecības pakalpojumu veidus un apjomus, kas tiek apmaksāti no valsts budžeta un pakalpojuma saņēmēja līdzekļiem.

Tiesa norādīja, ka arī Noteikumu Nr.1529 normas neparedz tiesības ieslodzītajām personām saņemt stomatoloģiskos pakalpojumus par valsts budžeta līdzekļiem.

Noteikumu Nr.1529 11.1.apakšpunkts cita starp nosaka, ka no valsts budžeta līdzekļiem pilnā apmērā stomatoloģiskā palīdzība tiek apmaksāta tikai bērniem līdz 18 gadu vecumam, kā arī 50% apmērā stomatoloģiskā palīdzība tiek apmaksāta Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku un Černobiļas atomelektrostacijas avārijas rezultātā cietušām personām.

Tādējādi ieslodzītajām personām (tostarp arī pieteicējam) ir tiesības saņemt par valsts budžeta līdzekļiem tikai neatliekamo stomatoloģisko palīdzību atbilstoši Ārstniecības likuma 1.panta 10.punktam.

[5.5] Novērtējot lietā konstatētos apstākļus, tiesa secināja, ka veselības aprūpe Valmieras cietumā pieteicējam tika organizēta un nodrošināta atbilstoši pieteicēja veselības stāvoklim un saskaņā ar Kodeksa 78.panta un Noteikumu Nr.276 prasībām. Tiesa nekonstatēja pieteicēja cilvēktiesību aizskārumu saistībā ar veselības aprūpes sniegšanu Valmieras cietumā.

Tiesa atsaucās uz Veselības inspekcijas 2016.gada 11.februāra lēmumā Nr.5-2/24665/95 „Par /pers. C/zobārstniecisko aprūpi IeVP Rīgas Centrālcietuma un Valmieras cietuma Medicīnas daļā" konstatēto, ka laika posmā no 2013.gada 20.maija līdz 2015.gada 4.decembrim pieteicējam veselības (tostarp arī zobārstnieciskā) aprūpe veikta atbilstoši Ārstniecības likuma 37.panta pirmās daļas pirmajā punktā un 43.[1]panta 1.punktā noteiktajam, veselības aprūpes (tostarp zobārstnieciskās/stomatoloģiskās aprūpes) pārkāpumi nav konstatēti.

Tiesa atzina, ka nav pamata apšaubīt minētos Veselības inspekcijas secinājumus.

Minētajā Veselības inspekcijas lēmumā arī norādīts, ka pieteicējam bija izveidojies apakšžokļa osteomielīts, taču tas nav saistāms ar ārstu neprofesionalitāti vai novēlotu ārstniecību, jo osteomielīts ir multifaktorāla slimība, kuras attīstībā svarīga loma ir ne tikai infekcijas aģenta iekļūšanai kaulu audos (izskatāmajā gadījumā pacientam bija neizšķīlušā d48 saknes ar iekaisumu), bet galvenā nozīme ir organisma imūnsistēmas stāvoklim. Pieteicēja slimības attīstību ir ietekmējis esošais imūnsistēmas nomākums sakarā ar hroniskām saslimšanām.

Ņemot vērā minēto, tiesa noraidīja kā nepamatotu pieteicēja argumentu, ka Valmieras cietuma administrācijas prettiesiskā faktiskā rīcība 2015.gada 25. un 26.jūnijā radījusi nopietnas veselības problēmas, kuras bija jānovērš Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcā Zobārstniecības un sejas ķirurģijas centrā.

[5.6] Tiesa, atsaucoties uz Satversmes 92.pantu, Administratīvā procesa likuma 92.pantu un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 1.pantu, norādīja, ka izskatāmajā gadījumā netika konstatēta Valmieras cietuma administrācijas prettiesiska faktiskā rīcība vai prettiesisks administratīvais akts, tāpēc nepastāv zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 11.marta spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, norādot šādus argumentus.

[6.1] Pirmās instances tiesa ir formāli piemērojusi Noteikumu Nr.276 normas, neņemot vērā normu mērķi, kā arī nevērtējot normu atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību aktam. Pieteicējam ir noteikta invaliditāte, ko tiesa nav ņēmusi vērā. Atrodoties brīvībā, pieteicējs būtu saņēmis valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, kuru pieteicējam pārtrauca izmaksāt sakarā ar apcietinājumu. Līdz apcietinājumam pieteicējam bija noteikts trūcīgas personas statuss. Tiesa nav vērtējusi apstākli, ka pieteicējs atrodas pilnā valsts apgādībā, tādējādi pieteicējam atņemts valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts. Tiesa nav vērtējusi arī to, vai pieteicējam, atrodoties ieslodzījuma vietā, bija iespēja nopelnīt līdzekļus, kas bija nepieciešami, lai saņemtu stomatoloģiskos pakalpojumus.

[6.2] Tiesību normās noteikto medicīnisko pakalpojumu uzskaitījums ir vispārīgs, katram ieslodzītajam (atbilstoši individuāliem kritērijiem) nodrošināmi viņam nepieciešamie veselības aprūpes pakalpojumi.

[6.3] Apelācijas sūdzībā ir ietverta atsauce uz Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 3.pantu un tiesu prakses atziņām. Lai arī tiesību normas neparedz segt zobu ārstēšanas izdevumus no valsts budžeta līdzekļiem, tomēr, ja ieslodzītajam ir nepieciešama stomatoloģiskā palīdzība, bet nav finanšu līdzekļu, kā arī ieslodzītais netiek nodrošināts ar darbu ieslodzījuma vietā vai ir darbnespējīgā vecumā, vai arī ieslodzītajam ir noteikta invaliditāte, kā arī tad, ja ieslodzītajam ir veselības problēmas, valstij jāraugās, lai ieslodzītajai personai tiktu sniegta stomatoloģiskā palīdzība atbilstoši vajadzībām. Pieteicēja gadījumā ir iestājušās negatīvas sekas, jo 2015.gada 7.septembrī pieteicējs ticis nogādāts stacionārā, pieteicējam veiktas divas operācijas.

[7] Rakstveida paskaidrojumā Pārvalde apelācijas sūdzību neatzīst, bet piekrīt Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 11.marta spriedumam.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota, bet pieteikums ir noraidāms.

[9] Apelācijas sūdzībā ir ietverts lūgums noteikt lietas izskatīšanu mutvārdu procesā.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmajā daļā cita starp noteikto apelācijas instances tiesa administratīvo lietu izskata rakstveida procesā. Tiesa, izvērtējot procesa dalībnieka motivētu lūgumu, var noteikt lietas izskatīšanu mutvārdu procesā.

Izvērtējot pieteikto lūgumu par lietas izskatīšanu mutvārdu procesā, apgabaltiesa atzīst, ka šajā gadījumā nepastāv objektīva nepieciešamība, lai noteiktu lietas izskatīšanu mutvārdu procesā. Lietas apstākļu objektīvai noskaidrošanai nav nepieciešams rīkot tiesas sēdi, jo no lietā esošajiem dokumentiem ir iespējams gūt pilnīgu priekšstatu par izskatāmo jautājumu. Lietā esošie pierādījumi ir pietiekami, kā arī procesa dalībnieki ir īstenojuši savas procesuālās tiesības sniegt savus paskaidrojumus par lietas apstākļiem. Tā kā procesa dalībnieki ir snieguši savu viedokli, kā arī lietas materiāli ir pietiekami, lietas izskatīšana mutvārdu procesā nav lietderīga, tāpēc lūgums ir noraidāms.

[10] Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 11.marta spriedumā ietvertais

pamatojums ir pareizs un pietiekams.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, apgabaltiesa pievienojas Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 11.marta sprieduma motivācijai.

[11] Atbildot uz apelācijas sūdzībā ietvertajiem iebildumiem par pirmās instances tiesas spriedumu, apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[12] Apelācijas sūdzībā norādīts, ka pirmās instances tiesa ir formāli piemērojusi Noteikumu Nr.276 normas, nevērtējot normu mērķi, kā arī Noteikumu Nr.276 normu atbilstību augstāk stāvošam tiesību aktam.

Atbilstoši Satversmes (*šeit un turpmāk tiesību normas izteiktas redakcijā, kāda bija spēkā Lēmuma pieņemšanas brīdī*) 95.pantam valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam. Savukārt Satversmes 111.pants noteic, ka valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu.

Lietā ir strīds par to, vai attiecībā pret pieteicēju ir pieļauti minēto normu pārkāpumi.

Pirmās instances tiesa savā spriedumā ir pamatoti atsaukusies uz Satversmes tiesas sniegto Satversmes 111.panta interpretāciju, ka valstij ir pienākums aizsargāt ikvienas personas tiesības pašai rūpēties par savu veselības stāvokli, kā arī pienākums atturēties no darbībām, kas traucē personai īstenot šīs tiesības. Satversmes 111.pants neuzliek valstij pienākumu nodrošināt ikvienam iespējami augstāko veselības līmeni, taču no šajā pantā noteiktā izriet valsts pienākums noteiktos gadījumos un tādā līmenī, kas cieši saistīts ar šīs valsts ekonomiskajām iespējām, veikt pasākumus, lai aizsargātu cilvēku veselību (*sal. sk. Satversmes tiesas 2002.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr.2002-04-03 secinājumu daļas 1.punktu un 2004.gada 23.aprīļa sprieduma lietā Nr.2003-15-0106 6.punktu*).

Tas nozīmē, ka šajā lietā ir jānoskaidro šādi apstākļi:

1. vai pieteicējam bija iespēja pašam rūpēties par savu veselības stāvokli;
2. vai pieteicējs pēc labākās sirdsapziņas ir centies rūpēties par savu veselību;
3. vai procesā pieaicinātās iestādes jebkādā veidā ir traucējušas pieteicējam īstenot tiesības rūpēties par savu veselības stāvokli;
4. vai izskatāmajā gadījumā valstij bija pienākums nodrošināt pieteicējam viņa prasīto pakalpojumu (plānveida stomatoloģiskā palīdzība) par valsts budžeta līdzekļiem.

[13] No lietas materiāliem apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs, atrodoties ieslodzījuma vietā, ir pilnā valsts apgādībā, tādējādi par valsts budžeta līdzekļiem pieteicējam ir nodrošināta pajumte, ēdiens, kā arī tie pakalpojumi, kurus likumdevējs ir noteicis kā apmaksājamus no budžeta līdzekļiem. Tiesas kompetencē nav noteikt kritērijus, pēc kādiem ieslodzītajām personām būtu nodrošināmi pakalpojumi par valsts budžeta līdzekļiem, jo tā ir likumdevēja ekskluzīva kompetence.

Ar lietā esošajiem pierādījumiem ir nodibināts fakts, ka laika periodā no 2015.gada 15.jūnija līdz 20.jūlijam pieteicēja personīgā konta apgrozījums bija 68,27 *euro*. Minētos naudas līdzekļus pieteicējs pārsvarā ir tērējis cietuma veikalā, kā arī citām vajadzībām, savukārt ārstēšanās izdevumiem nauda netika izlietota.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējam bija iespēja pašam rūpēties par savu veselības stāvokli, jo viņa rīcībā bija naudas līdzekļi, kurus viņš varēja izlietot zobu labošanai, taču pieteicējs to nav darījis. Apgabaltiesa nekonstatē lietā pierādījumus tam, ka periodā, kad pieteicējs lūdza apmaksāt zobu labošanu no valsts budžeta līdzekļiem, viņam būtu bijuši svarīgāki izdevumi, kā arī pats pieteicējs uz tādiem izdevumiem nav norādījis.

Līdz ar to ir pamatots Lēmumā ietvertais secinājums, ka rūpes par savu veselību nebija pieteicēja prioritāte. Savukārt nepamatots ir apelācijas sūdzībā ietvertais apgalvojums, ka pieteicējam pašam nebija iespējas rūpēties par savu veselību. Tieši pretēji, lietā ir pierādījumi tam, ka pieteicēja rīcībā bija naudas līdzekļi, ko izlietot zobu ārstēšanai, taču pieteicējs ir izvēlējies tos iztērēt citiem mērķiem. Lietā konstatētajos apstākļos apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējs par saviem līdzekļiem nemaz nav centies rūpēties par savu veselības stāvokli.

[14] No lietā esošajiem pierādījumiem apgabaltiesa konstatē, ka Valmieras cietuma administrācija nav likusi nekādus šķēršļus tam, lai pieteicējs īstenotu savas tiesības rūpēties par savu veselības stāvokli. Tieši pretēji, 2015.gada 25.jūnijā saņemts pieteicēja iesniegums ar lūgumu izsaukt viņu pie ārstniecības personas, un tajā pašā dienā, proti, 2015.gada 25.jūnijā pieteicēju ir pieņēmis Valmieras cietuma Medicīnas daļas ārsta palīgs, kurš ir veicis pieteicēja apskati un uzklausījis pieteicēja sūdzības. Apskates laikā pieteicējs ir sūdzējies par to, ka nolauzts zoba plombas gabaliņš, taču uz sāpēm nav norādījis. Valmieras cietuma Medicīnas daļas ārsta palīgs pēc pieteicēja apskates ir secinājis, ka pieteicēja mutes dobuma higiēna ir apmierinoša, mutes dobuma iekaisuma pazīmju nav. Pieteicējam tikusi izskaidrota kārtība, kādā tiek sniegti stomatoloģiskie pakalpojumi par valsts budžeta līdzekļiem atbilstoši Noteikumu Nr.276 normām, kā arī Valmieras cietuma Medicīnas daļas ārstniecības persona ir noteikusi pieteicējam stomatologa konsultāciju nākamajā dienā, t.i., 2015.gada 26.jūnijā.

Ar lietas materiāliem apstiprinās fakts, ka 2015.gada 26.jūnijā pieteicēju ir izmeklējis Valmieras cietuma Medicīnas daļas ārsts stomatologs. Pēc pieteicēja apskates ārsts ir secinājis, ka mutes dobuma iekaisuma pazīmju nav, stāvoklis nav akūts. Pieteicējs par sāpēm nav sūdzējies, kā arī nav lūdzis izrakstīt pretsāpju medikamentus. Ārsts ir rekomendējis pieteicējam turpmāku zobu ārstēšanu veikt par saviem personīgajiem līdzekļiem saskaņā ar Noteikumu

Nr.276 normās noteikto.

Izvērtējot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka Valmieras cietuma administrācijas vilcināšanās pēc pieteicēja 2015.gada 25.jūnija iesnieguma saņemšanas nav konstatējama. Valmieras cietuma Medicīnas daļas ārsta palīgs ir veicis pieteicēja apskati, novērtējis pieteicēja veselības stāvokli un rīkojies atbilstoši konstatētajam, nozīmējot pieteicējam stomatologa konsultāciju. Lietā nav pierādījumu tam, ka pieteicēja veselības stāvoklis 2015.gada 25.jūnijā būtu bijis tik kritisks, ka pieteicējam būtu jānodrošina neatliekamā medicīniskā palīdzība. Pieteicējam jau nākamajā dienā, t.i., 2015.gada 26.jūnijā, tikusi nodrošināta arī ārsta stomatologa konsultācija, un ārsts ir veicis pieteicēja mutes dobuma apskati, secinot, ka pieteicējam nepieciešama plānveida stomatoloģiskā palīdzība.

Lietā nav pierādījumu, kas norādītu uz Valmieras cietuma Medicīnas daļas ārsta palīga vai ārsta stomatologa nekompetenci, neprofesionalitāti, nolaidību vai prettiesisku interesi kaitēt pieteicēja veselībai. Arī pieteicējs uz šādiem apstākļiem nav norādījis. Līdz ar to apgabaltiesai nav objektīva pamata apšaubīt Valmieras cietuma Medicīnas daļas ārsta palīga vai ārsta stomatologa slēdzienus par pieteicēja veselības stāvokli 2015.gada 25. un 26.jūnijā.

Savukārt tas apstāklis, ka pieteicējs ir izvēlējies neievērot ārsta rekomendāciju ārstēt zobus par saviem līdzekļiem, nevar būt par tiesisku pamatu, lai konstatētu pieteicēja cilvēktiesību pārkāpumu. Valmieras cietuma administrācija ir rīkojusies atbilstoši situācijai, garantējot pieteicējam Satversmes 111.pantā noteikto medicīniskās palīdzības minimumu. Tādējādi apgabaltiesa atzīst, ka Valmieras cietuma administrācija ir veicinājusi pieteicēja iespējas rūpēties par savu veselības stāvokli, nodrošinot pieteicējam gan Valmieras cietuma Medicīnas daļas ārsta palīga, gan arī ārsta stomatologa konsultācijas.

[15] Saskaņā ar Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 3.panta pirmo daļu apcietinātais ir persona, kurai izmeklēšanas tiesnesis vai tiesa ir piemērojusi drošības līdzekli – apcietinājumu.

Lietā nav strīda par to, ka brīdī, kad pieteicējs lūdza viņam nodrošināt valsts apmaksātus stomatologa pakalpojumus (2015.gada 29.jūnija iesniegums Valmieras cietuma administrācijai), pieteicējs bija apcietinātās personas statusā.

Apcietināto personu veselības aprūpi reglamentē Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 22.pants, kura pirmajā daļā ir noteikts, ka apcietinātie saņem no valsts budžeta apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus normatīvajos aktos par veselības aprūpes finansēšanu un organizēšanu noteiktajā apjomā un kārtībā. No valsts budžeta neapmaksātos veselības aprūpes pakalpojumus apcietinātie saņem Ārstniecības likumā noteiktajā kārtībā.

Tā paša panta otrā daļa noteic, ka papildus veselības aprūpes apjomam, kas noteikts normatīvajos aktos par veselības aprūpes finansēšanu un organizēšanu, apcietinātie saņem neatliekamo stomatoloģisko palīdzību.

Atbilstoši Ārstniecības likuma 1.panta 10.punktam neatliekamā medicīniskā palīdzība ir palīdzība, ko cietušajiem (saslimušajiem) dzīvībai vai veselībai bīstamā kritiskā stāvoklī sniedz šādiem gadījumiem īpaši sagatavotas (apmācītas, ekipētas) personas ar atbilstošu kvalifikāciju medicīnā, kurām saskaņā ar šo kvalifikāciju ir juridiska atbildība par savu darbību vai bezdarbību un tās sekām.

Apgabaltiesa jau iepriekš konstatēja, ka lietā nav pierādījumu tam, ka 2015.gada 25.jūnijā pieteicēja mutes dobuma veselības stāvoklis būtu bijis tik kritisks, ka pieteicējam būtu jānodrošina neatliekamā medicīniskā vai neatliekamā stomatoloģiskā palīdzība. Šādu slēdzienu ir devušas divas ārstniecības personas, proti, Valmieras cietuma Medicīnas daļas ārsta palīgs un arī ārsts stomatologs, atzīstot, ka pieteicēja veselības stāvoklis nav akūts, mutes dobuma iekaisuma pazīmju nav. Ārsts stomatologs, novērtējot pieteicēja veselības stāvokli pēc mutes dobuma apskates, ir atzinis, ka pieteicējam nepieciešama plānveida stomatoloģiskā palīdzība, un rekomendējis pieteicējam veikt zobu ārstēšanu par saviem līdzekļiem.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa atzīst, ka Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 22.panta otrā daļa izskatāmajā gadījumā nav piemērojama (tāpat arī Noteikumu Nr.276 2.2.apakšpunkts un 4.punkts).

Saskaņā ar Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 22.panta trešo daļu Ministru kabinets nosaka apcietināto veselības aprūpes īstenošanas kārtību.

Pamatojoties uz minētajā tiesību normā ietverto deleģējumu, izdoti Noteikumi Nr.276, kuru 2.1.apakšpunktā ir noteikts, ka ieslodzītais bez maksas saņem primāro veselības aprūpi, ko nodrošina ieslodzījuma vietas ārstniecības personas, izņemot plānveida stomatoloģisko palīdzību.

Ievērojot minēto, secināms, ka piemērojamajā tiesību normā likumdevējs *expresis verbis* ir noteicis izņēmumu bezmaksas veselības pakalpojumu klāstā, un šis izņēmums ir plānveida stomatoloģiskā palīdzība, kāda bija nepieciešama pieteicējam, kad viņš vērsās ar iesniegumu pie Valmieras cietuma administrācijas, lūdzot nodrošināt zobu ārstēšanu par valsts budžeta līdzekļiem.

Nav strīda par to, ka normatīvo aktu prasības pieteicējam tika izskaidrotas, proti, ka pieteicējam atbilstoši stomatologa rekomendācijai būtu jārīkojas saskaņā ar Noteikumu Nr.276 32. vai 33.punktā noteikto, t.i., gadījumā, ja ieslodzītais vēlas ieslodzījuma vietā saņemt šo noteikumu 4.punktā neminētu stomatoloģisko palīdzību par personīgajiem finanšu līdzekļiem, viņš iesniedz iesniegumu ieslodzījuma vietas priekšniekam, kurš organizē šādas palīdzības sniegšanu. Savukārt, ja ieslodzītais vēlas saņemt sekundārās veselības aprūpes vai zobārstniecības pakalpojumu par personīgajiem finanšu līdzekļiem ārstniecības iestādē ārpus ieslodzījuma vietas, viņš iesniedz ieslodzījuma vietas priekšniekam attiecīgu iesniegumu.

Apstāklis, ka pieteicējs ir izvēlējies neievērot ārsta stomatologa rekomendāciju un nav rīkojies atbilstoši Nr.276 32. vai 33.punkta prasībām, lai gan tās pieteicējam bija izskaidrotas, nevar būt par tiesisku pamatu, lai konstatētu

pārkāpumus Valmieras cietuma administrācijas rīcībā.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa atzīst par pamatotu iestādes argumentu, ka lietā konstatētajos apstākļos normatīvie akti neparedzēja Valmieras cietuma administrācijas pienākumu nodrošināt pieteicējam plānveida stomatoloģiskos pakalpojumus par valsts budžeta līdzekļiem.

Apgabaltiesa noraida kā nepamatotu apelācijas sūdzībā pausto pieteicēja pārstāves viedokli, ka katram ieslodzītajam būtu nodrošināmi viņam nepieciešamie veselības aprūpes pakalpojumi, kuru apjoms ir atkarīgs no individuāliem kritērijiem. Apgabaltiesa atzīst, ka šāds viedoklis tiesību normās nav balstīts.

[16] Šajā lietā nav tiesiskas nozīmes apelācijas sūdzībā ietvertajiem argumentiem, ka pieteicējam ir noteikta invaliditāte un ka pirms apcietināšanas pieteicējam bijis piešķirts trūcīgas personas statuss. Likumdevējs nav noteicis šādus kritērijus plānveida stomatoloģiskās palīdzības nodrošināšanai apcietinātajām personām par valsts budžeta līdzekļiem.

Apelācijas sūdzībā ir celti iebildumi par to, ka pirmās instances tiesa nav vērtējusi apstākli, ka pieteicējs atrodas pilnā valsts apgādībā, tādējādi pieteicējam ir atņemts valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts.

Apgabaltiesa atzīst, ka minētie apstākļi izskatāmajā lietā nebija jāvērtē, jo tie nekādā veidā nevar ietekmēt secinājumu, ka normatīvie akti neparedz Valmieras cietuma administrācijas pienākumu nodrošināt pieteicēja prasītos plānveida stomatoloģiskos pakalpojumus par valsts budžeta līdzekļiem.

Pieteicēja pārstāve apelācijas sūdzībā argumentē, ka Administratīvā rajona tiesa nav noskaidrojusi to, vai pieteicējam ieslodzījuma vietā tika dota iespēja nopelnīt līdzekļus, lai samaksātu par plānveida stomatoloģisko palīdzību.

No lietas materiāliem apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs nebija vērsies pie cietuma administrācijas ar šādu argumentu, pieteicējs pat nebija noskaidrojis, cik naudas līdzekļu būtu nepieciešams, lai saņemtu plānveida stomatoloģisko palīdzību. Turklāt, kā jau iepriekš tika konstatēts, pieteicēja rīcībā bija naudas līdzekļi, ko izlietot zobu ārstēšanai, taču pieteicējs tos visus iztērējis citiem mērķiem, nemaz negatavojoties segt ārstēšanas izdevumus (pat ne daļēji) no savā rīcībā esošajiem līdzekļiem. Tādējādi pieteicējs nemaz nav centies ārstēt zobus par saviem līdzekļiem.

Apelācijas sūdzībā ietvertā atsauce uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2012.gada 24.jūlija spriedumu lietā *Iacov Stanciu* pret Rumāniju (pieteikuma Nr.35972/05) ir nekorekta. Izskatāmās lietas apstākļi ir būtiski atšķirīgi, jo pieteicējam nebija jāgaida vairākas nedēļas, lai saņemtu nepieciešamo medicīnisko aprūpi zobu sāpju gadījumā, jo nebija pieejams zobārsts. Izskatāmajā gadījumā pieteicējs nebija sūdzējies par zobu sāpēm, bet ārsta stomatologa konsultācija pieteicējam tika nodrošināta jau nākamajā dienā pēc pieteicēja iesnieguma saņemšanas.

Savukārt tas apstāklis, ka vēlāk pasliktinājās pieteicēja veselības stāvoklis un ka pieteicējs tika hospitalizēts, bija sekas paša pieteicēja izvēlētajai rīcībai, neievērojot stomatologa rekomendāciju un iztērējot savus naudas līdzekļus citiem mērķiem, nevis zobu ārstēšanai.

Kompetentā iestāde – Veselības inspekcija ir veikusi pārbaudi par pieteicējam sniegtās medicīniskās aprūpes kvalitāti. Lietā ir Veselības inspekcijas 2016.gada 11.februāra lēmums Nr.5-2/24665/95 „Par /pers. C/zobārstniecisko aprūpi IeVP Rīgas Centrālcietuma un Valmieras cietuma Medicīnas daļā", kurā secināts, ka laika periodā no 2013.gada 20.maija līdz 2015.gada 4.decembrim pieteicējam veselības (tostarp arī zobārstnieciskā) aprūpe ir bijusi nodrošināta atbilstoši Ārstniecības likuma 37.panta pirmās daļas pirmajā punktā un 43.[1]panta pirmajā punktā noteiktajam, veselības aprūpes (tostarp arī zobārstnieciskās aprūpes) pārkāpumi pārbaudē nav konstatēti.

Apgabaltiesai nav pamata apšaubīt kompetentās iestādes veiktajā pārbaudē konstatētos faktus un Veselības inspekcijas izdarītos secinājumus. Minētajā Veselības inspekcijas lēmumā ir atzīts, ka pieteicējam bija izveidojies apakšžokļa osteomielīts, taču tas nav saistāms ar ārstu neprofesionalitāti vai novēlotu ārstniecību, jo osteomielīts ir multifaktorāla slimība, kuras attīstībā svarīga loma ir ne tikai infekcijas aģenta iekļūšanai kaulu audos, bet galvenā nozīme ir organisma imūnsistēmas stāvoklim. Izskatāmajā gadījumā pieteicēja slimības attīstību ir ietekmējis pieteicēja imūnsistēmas nomākums sakarā ar hroniskām saslimšanām.

Ievērojot minēto, secināms, ka nav konstatējama cēloņsakarība starp Valmieras cietuma administrācijas rīcību un to, ka vēlāk pieteicēja veselības stāvoklis pasliktinājās. Izskatāmajā gadījumā pats pieteicējs nav darījis visu iespējamo, lai novērstu kaitējumu savai veselībai.

[17] Rezumējot visu iepriekš minēto, apgabaltiesa secina, ka ir noraidāms kā nepamatots pieteikums daļā par Valmieras cietuma administrācijas faktiskās rīcības (plānveida stomatoloģisko pakalpojumu nenodrošināšana par valsts budžeta līdzekļiem) atzīšanu par prettiesisku.

Tā kā izskatāmajā gadījumā nav konstatējama prettiesiska Valmieras cietuma administrācijas faktiskā rīcība, nepastāv tiesisks pamats pieteicēja prasīto zaudējumu (morālā un personiskā kaitējuma, kā arī mantisko zaudējumu) atlīdzināšanai. Tādējādi pieteikums ir noraidāms arī daļā par zaudējumu atlīdzinājumu.

[18] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturtajā daļā noteiktajam gadījumā, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā. Šādos gadījumos tiesa pieteicēja pienākumu samaksāt valsts nodevu attiecīgajā apmērā norāda sprieduma rezolutīvajā daļā. Ja pieteicējs triju mēnešu laikā neiesniedz tiesai valsts nodevas apmaksu apliecinošu dokumentu, tiesa sprieduma

norakstu nosūta tiesu izpildītājam izpildei.

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2015.gada 31.augusta lēmumu pieteicējs tika daļēji atbrīvots no valsts nodevas samaksas par pieteikumu par lietas ierosināšanu tiesā, samazinot valsts nodevas apmēru līdz 2 *euro*. Arī ar Administratīvās apgabaltiesas tiesnese s 2016.gada 6.maija lēmumu pieteicējs tika daļēji atbrīvots no valsts nodevas samaksas par apelācijas sūdzību, samazinot valsts nodevas apmēru līdz 15 *euro*.

Tā kā pieteikums ir noraidāms, pieteicējam ir jāuzliek pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu 68,37 *euro* apmērā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturto daļu, 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

Noraidīt /pers. C/ pieteikumu par Valmieras cietuma administrācijas faktiskās rīcības (plānveida stomatoloģisko pakalpojumu nenodrošināšana par valsts budžeta līdzekļiem) atzīšanu par prettiesisku, kā arī par morālā kaitējuma, personiskā kaitējuma un mantisko zaudējumu atlīdzinājumu.

Uzlikt pienākumu /pers. C/ atmaksāt valstij valsts nodevu 68,37 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente	*(paraksts)*	R.Paegle
Tiesnese	*(paraksts)*	I.Kaļiņina
Tiesnese	*(paraksts)*	M.Osmane